

Cuprins

PREFAȚĂ _____ **XIX**

CUVÂNT-ÎNAINTE _____ **XXI**

ABREVIERI ȘI ACRONIME _____ **XXIII**

CAPITOLUL I. CONSIDERAȚII TEORETICE PRIVIND DREPTURILE

OMULUI _____ **1**

*Secțiunea 1. Dreptul între libertate și necesitate. Interes general
versus interes particular* _____ **1**

*Secțiunea a 2-a. Evoluția conceptului de „drepturi ale omului”.
Definirea expresiei „drepturi fundamentale ale omului”* _____ **3**

*Secțiunea a 3-a. Relația conceptuală dintre „drepturi” și
„libertăți”, precum și dintre „drepturi ale omului” și
„drepturi ale cetățeanului”* _____ **6**

*Secțiunea a 4-a. Protecția juridică a drepturilor omului la nivel
național și internațional* _____ **8**

Secțiunea a 5-a. Principiile drepturilor fundamentale ale omului _____ **9**

§ 1. Principiul universalității drepturilor omului _____ **11**

§ 2. Principiul indivizibilității drepturilor omului _____ **12**

§ 3. Principiul legalității drepturilor omului _____ **13**

§ 4. Principiul nediscriminării și al egalității în drepturi _____ **13**

§ 5. Principiul cooperării internaționale _____ **14**

CAPITOLUL II. PROTECȚIA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR OMULUI CA RAMURĂ DISTINCTĂ A SISTEMULUI DE DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC _____ **16**

*Secțiunea 1. Denumirea de „protecție internațională a
drepturilor omului”* _____ **16**

*Secțiunea a 2-a. Fundamentele economico-sociale, politice,
juridice, culturale și religioase ale protecției internaționale
a drepturilor omului* _____ **18**

<i>Secțiunea a 3-a. Trăsăturile caracteristice ale protecției internaționale a drepturilor omului</i>	21
§ 1. Excluderea competenței naționale exclusive în materia drepturilor omului	21
§ 2. Excluderea regulii reciprocității și crearea unui regim internațional de ordine publică	21
§ 3. Subsidiaritatea consacrării și garantării internaționale a drepturilor omului față de consacrarea și garantarea lor în plan intern	22
§ 4. Aplicarea directă a normelor internaționale în materia drepturilor omului în dreptul intern	22
§ 5. Poziția particularului	23
<i>Secțiunea a 4-a. Protecția internațională a drepturilor omului prin alte instituții ale dreptului internațional public</i>	23
§ 1. Dreptul internațional al drepturilor omului și dreptul internațional umanitar	23
§ 2. Dreptul internațional al drepturilor omului și dreptul internațional al refugiaților	25
§ 3. Dreptul internațional al drepturilor omului și dreptul internațional penal	26
<i>Secțiunea a 5-a. Subiectele protecției internaționale a drepturilor omului</i>	27
<i>Secțiunea a 6-a. Clasificarea drepturilor omului</i>	30
<i>Secțiunea a 7-a. Sursele dreptului internațional al drepturilor omului</i>	33

CAPITOLUL III. SURSE DE CONSACRARE

ȘI PROTECȚIE A DREPTURILOR OMULUI LA NIVEL

UNIVERSAL ȘI MECANISME INTERNAȚIONALE _____ **35**

Secțiunea 1. Surse convenționale _____ **35**

 § 1. Carta Organizației Națiunilor Unite (Carta O.N.U.) _____ **35**

 § 2. Declarația universală a drepturilor omului (D.U.D.O.) _____ **37**

 § 3. Surse elaborate sub egida O.N.U. _____ **38**

Secțiunea a 2-a. Structuri și mecanisme la nivel universal _____ **42**

 § 1. Structuri și mecanisme în cadrul O.N.U. _____ **42**

 1.1. Instituții O.N.U. cu misiune principală în promovarea și protecția drepturilor omului _____ **43**

 1.1.1. Adunarea Generală (A.G.O.N.U) _____ **43**

1.1.2. Consiliul Economic și Social (E.C.O.S.O.C.) _____	43
1.1.3. Secretariatul O.N.U. (Secretarul General al O.N.U. și personalul administrativ) _____	43
1.2. Alte instituții O.N.U. cu atribuții în domeniul drepturilor omului _____	44
1.2.1. Consiliul de Securitate _____	44
1.2.2. Consiliul de Tutelă _____	44
1.2.3. Curtea Internațională de Justiție _____	44
1.2.4. Comisia de Drept Internațional (C.D.I.) _____	45
1.3. Alte instituții specializate în cadrul O.N.U. _____	45
1.3.1. Organizația Internațională a Muncii (O.I.M.) _____	45
1.3.2. Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (U.N.E.S.C.O.) _____	45
1.3.3. Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (F.A.O.) _____	45
1.3.4. Organizația Mondială a Sănătății (O.M.S.) _____	45
1.3.5. Înalțul Comisariat al O.N.U. pentru Refugiați (I.C.N.U.R.) _____	46
1.4. Structuri speciale create relativ la aplicarea instrumentelor O.N.U. referitoare la drepturile omului _____	46
1.4.1. Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale _____	46
1.4.2. Comitetul pentru Drepturile Omului _____	46
1.4.3. Comitetul pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale _____	46
1.4.4. Comitetul pentru Eliminarea Discriminării față de Femei _____	46
1.4.5. Comitetul împotriva Torturii _____	47
1.4.6. Comitetul pentru Drepturile Copilului _____	47
CAPITOLUL IV. SURSE DE CONSACRARE ȘI PROTECȚIE A DREPTURILOR OMULUI ȘI MECANISME LA NIVEL REGIONAL _____	48
<i>Secțiunea 1. Sistemul instituțional american (America de Nord și America de Sud)</i> _____	<i>48</i>
§ 1. Surse americane convenționale de afirmare și promovare a drepturilor omului _____	48
§ 2. Mecanismul inter-american de protecție a drepturilor omului _____	51

<i>Secțiunea a 2-a. Sistemul instituțional african</i>	52
§ 1. Surse africane convenționale de afirmare și promovare a drepturilor omului	52
§ 2. Mecanismul african de protecție a drepturilor omului	54
<i>Secțiunea a 3-a. Protecția drepturilor omului la nivel musulman</i>	55
<i>Secțiunea a 4-a. Protecția drepturilor omului la nivel asiatic</i>	57
<i>Secțiunea a 5-a. Sistemul instituțional european</i>	59
§ 1. Consiliul Europei	59
1.1. Surse convenționale adoptate în cadrul Consiliului Europei	59
1.2. Mecanisme europene de protecție a drepturilor omului instituite în cadrul Consiliului Europei	63
1.2.1. Mecanismul european de protecție a drepturilor omului instituit prin Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Conv.E.D.O.)	63
1.2.2. Mecanismul european de protecție a drepturilor omului instituit prin Carta socială europeană	64
1.2.3. Mecanisme instituite prin alte reglementări adoptate în cadrul Consiliului Europei	66
§2. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (O.S.C.E.)	68
2.1. Surse de consacrare și protecție a drepturilor omului în cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa	68
2.1.1. Actul final de la Helsinki	68
2.1.2. Carta de la Paris pentru o nouă Europă	69
2.1.3. Carta pentru securitatea europeană	69
2.2. Mecanisme de protecție a drepturilor omului instituite în cadrul O.S.C.E.	70
2.2.1. Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului	70
2.2.2. Înalțul Comisar pentru Minorități Naționale	70
2.2.3. Reprezentantul O.S.C.E. pentru Libertatea Presei	70
2.2.4. Curtea de Conciliere și Arbitraj	71
§ 3. Uniunea Europeană	71
3.1. Surse de consacrare și protecție a drepturilor omului în cadrul Uniunii Europene	71
3.1.1. Tratatul constitutiv ale Comunităților Europene	72

3.1.2. Jurisprudența comunitară _____	72
3.1.3. Actul unic european _____	73
3.1.4. Tratatul de la Maastricht _____	73
3.1.5. Tratatul de la Amsterdam _____	73
3.1.6. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene _____	74
3.1.7. Tratatul de la Lisabona _____	76
3.2. Mecanisme de protecție a drepturilor omului instituite în cadrul Uniunii Europene _____	76
3.2.1. Dreptul la petiționare _____	76
3.2.2. Avocatul European al Poporului (denumit și Mediator European sau Ombudsman) _____	77
3.2.3. Comisia Temporară de Anchetă _____	77
3.2.4. Curtea de Justiție a Uniunii Europene _____	78
3.2.5. Agenția pentru Drepturile Fundamentale a Uniunii Europene _____	78
<i>Secțiunea a 6-a. Protecția drepturilor omului în cadrul organizațiilor internaționale neguvernamentale</i> _____	79

CAPITOLUL AL V-LEA. DETALIEREA MECANISMULUI DE PROTECȚIE A DREPTURILOR FUNDAMENTALE

ALE OMULUI CONSACRAT DE CONSILIUL EUROPEI _____	81
<i>Secțiunea 1. Scurt istoric. Procesul de reformă a Curții Europene a Drepturilor Omului</i> _____	81
<i>Secțiunea a 2-a. Competența Curții</i> _____	85
<i>Secțiunea a 3-a. Formațiuni de lucru</i> _____	89
<i>Secțiunea a 4-a. Condiții de admisibilitate a cererii individuale</i> _____	90
<i>Secțiunea a 5-a. Satisfacția echitabilă</i> _____	95
<i>Secțiunea a 6-a. Principii directe și metode de interpretare</i> _____	96
<i>Secțiunea a 7-a. Procedura în fața Curții</i> _____	99
§ 1. Examinarea cererii. Procedura scrisă și orală _____	99
§ 2. Încheierea procedurii _____	103
<i>Secțiunea a 8-a. Despre decizii și hotărâri</i> _____	104
<i>Secțiunea a 9-a. Procedura hotărârii-pilot</i> _____	105
<i>Secțiunea a 10-a. Punerea în executare a hotărârilor C.E.D.O.</i> _____	112
<i>Secțiunea a 11-a. Aderarea Uniunii Europene la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale</i> _____	113

CAPITOLUL AL VI-LEA. ANALIZA CONȚINUTULUI DREPTURILOR PREVĂZUTE ÎN CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE	116
<i>Secțiunea 1. Catalogul drepturilor protejate prin Convenție</i>	116
<i>Secțiunea a 2-a. Dreptul la viață</i>	118
§ 1. Prezentare generală	118
§ 2. Determinarea limitelor dreptului la viață	119
§ 3. Obligațiile statelor cu privire la respectarea dreptului la viață	120
§ 4. Restrângerile dreptului la viață	124
4.1. Pedeapsa cu moartea (pedeapsa capitală)	124
4.2. Recurgerea la forța letală	125
4.3. Restrângerea dreptului la viață rezultând din acte licite de război	126
<i>Secțiunea a 3-a. Interzicerea torturii și a relelor tratamente</i>	126
§ 1. Prezentare generală	127
§ 2. Tortura	128
§ 3. Tratamente inumane	129
§ 4. Tratamente degradante	132
§ 5. Obligațiile statelor cu privire la protecția împotriva torturii și relelor tratamente	134
<i>Secțiunea a 4-a. Interzicerea sclaviei și a muncii forțate</i>	135
§ 1. Prezentare generală	135
§ 2. Interzicerea sclaviei și a aservirii (servituții)	135
§ 3. Interdicția muncii forțate și obligatorii	136
§ 4. Obligațiile statelor contractante	136
§ 5. Limitele noțiunilor de „muncă forțată sau obligatorie”	137
<i>Secțiunea a 5-a. Dreptul la libertatea și siguranța persoanei</i>	138
§ 1. Prezentare generală	139
§ 2. Legalitatea măsurilor	139
§ 3. Excepții pentru privarea legală de libertate	140
§ 4. Garanțiile persoanelor private de libertate	143
4.1. Dreptul de a fi informat asupra motivelor reținerii sau arestării	143
4.2. Dreptul de a fi adus în fața unui magistrat	144
4.3. Dreptul la recurs	145
4.4. Dreptul la despăgubiri în caz de deținere sau de arestare ilegală	145

<i>Secțiunea 6-a. Dreptul la un proces echitabil</i>	146
§ 1. Prezentare generală	146
§ 2. Domeniul de aplicare. Beneficiarii garanțiilor prevăzute de art. 6 parag. 1 din Conv.E.D.O.	147
§ 3. Garanțiile procesului echitabil	148
<i>Secțiunea a 7-a. Principiul legalității incriminării și pedepsei</i>	154
§ 1. Prezentare generală	155
§ 2. Principiul legalității incriminării	155
§ 3. Principiul neretroactivității legii penale	155
<i>Secțiunea a 8-a. Dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței</i>	156
§ 1. Prezentare generală	156
§ 2. Dreptul la viață privată	157
2.1. Dreptul la viață privată personală	158
2.2. Dreptul la viață privată socială	160
2.3. Dreptul la un mediu sănătos	160
§ 3. Dreptul la viața de familie	161
§ 4. Dreptul la secretul vieții private	163
§ 5. Ingerința în exercitarea drepturilor garantate de art. 8 din Conv.E.D.O.	164
<i>Secțiunea a 9-a. Libertatea de gândire, de conștiință și de religie</i>	165
§ 1. Prezentare generală	165
§ 2. Titularii drepturilor prevăzute de art. 9 din Conv.E.D.O.	166
§ 3. Obligațiile statelor	166
§ 4. Libertățile garantate de acest articol	167
§ 5. Restrângerile la libertățile prevăzute de art. 9 din Conv.E.D.O.	168
<i>Secțiunea a 10-a. Libertatea de exprimare</i>	169
§ 1. Prezentare generală	169
§ 2. Obligațiile statelor	170
§ 3. Situația specială a presei	171
§ 4. Restrângerile dreptului prevăzut de art. 10 din Conv.E.D.O.	172
<i>Secțiunea a 11-a. Libertatea de întrunire și de asociere</i>	173
§ 1. Prezentare generală	174
§ 2. Obligațiile statelor	174
<i>Secțiunea a 12-a. Dreptul la căsătorie</i>	176
§ 1. Prezentare generală	176

§ 2. Obligațiile statelor _____	176
<i>Secțiunea a 13-a. Dreptul la un remediu efectiv</i> _____	178
§ 1. Prezentare generală _____	178
<i>Secțiunea a 14-a. Interzicerea discriminării</i> _____	180
§ 1. Prezentare generală _____	180
§ 2. Motivele de discriminare _____	180
§ 3. Condițiile discriminării _____	180
<i>Secțiunea a 15-a. Derogarea în caz de stare de urgență</i> _____	182
§ 1. Prezentare generală _____	182
§ 2. Condiții de fond _____	183
<i>Secțiunea a 16-a. Restricțiile activității politice a străinilor</i> _____	184
<i>Secțiunea a 17-a. Interzicerea abuzului de drept</i> _____	184
§ 1. Prezentare generală _____	184
§ 2. Specificitate _____	185
<i>Secțiunea a 18-a. Limitarea folosirilor restrângerilor drepturilor</i> _____	185
<i>Secțiunea a 19-a. Drepturi prevăzute în protocoalele adiționale</i> _____	185
§1. Protecția proprietății _____	186
1.1. Prezentare generală _____	186
1.2. Condițiile privării de libertate _____	187
1.2.1. Posibilitatea privării de proprietate pentru o cauză de utilitate publică _____	187
1.2.2. Reglementarea exercitării acestui drept în conformitate cu interesul general dintr-o societate _____	189
1.2. Repararea încălcării dreptului de proprietate _____	190
§2. Dreptul la instruire _____	190
§3. Dreptul la alegeri libere _____	191

CAPITOLUL AL VII-LEA. RĂSPUNDEREA PENALĂ INDIVIDUALĂ PENTRU ÎNCĂLCAREA MASIVĂ A DREPTURILOR OMULUI _____	193
<i>Secțiunea 1. Crimele împotriva umanității. Jurisdicția penală internațională</i> _____	193
<i>Secțiunea a 2-a. Apariția instanțelor penale internaționale</i> _____	194
<i>Secțiunea a 3-a. Tribunalele penale internaționale ad-hoc. Curtea Penală Internațională</i> _____	196

CAPITOLUL AL VIII-LEA. CONCLUZII PRIVIND EFICIENȚA MECANISMELOR INTERNAȚIONALE DE PROTECȚIE A DREPTURILOR OMULUI	198
ANEXE	203
Anexa nr. 1. Formular pentru cererile individuale adresate Curții europene a drepturilor omului și Procură	205
Anexa nr. 2. Instrucțiuni pentru completarea cererii de sesizare a C.E.D.O.	224
Anexa nr. 3. Chestionar de verificare a îndeplinirii condițiilor de admisibilitate a unei cereri la C.E.D.O.	238
Anexa nr. 4. Etapele procedurii de examinare a unei aplicații la C.E.D.O.	244
Anexa nr. 5. Schema simplificată a traseului unei cereri la C.E.D.O. în funcție de organul judiciar	245
Anexa nr. 6. Fișa sintetică a României la Curtea Europeană a Drepturilor Omului	246
Anexa nr. 7. Fișa sintetică a României la Departamentul pentru executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului	247
BIBLIOGRAFIE GENERALĂ	249